

ESPANYA EN LA OCEANÍA

CUADRO DE COSTUMS FILIPINAS

ENTRE las rasses que havém tingut ocasió d' apreciar, no es pas per cert l' aborígena de nostras colonias de la Oceanía, la que d' un modo extrany nos ofereixi menos y particular interés.

La general opinió la suposa descendenta de la rassa malaya, deduhint aquesta apreciació, ja per la analogia de llurs respectius costums é idiomas, com també per los datos històrichs que donan llum sobre la formació d' aquell vast arxipélach.

La variació diversa d' aquells habitants permet dividirlos en duas grans especies.

Una d' ellas es coneguda per *indios* y 'ls caracteriza sa pell pàlida y morena, cara ample, cabell caygut, nas xato y aplatat, y ángul fascial agut; l' altre, totas las circunstancias que 's notan en la rassa negra.

Fora treball d' una obra filològica, lo descriurer detingudament quantas y raras observacions se notan en los *negritos*, *busaos*, *igorrotes*, *iletapanes*, *guinaanes*, *ilongotes*, *ifugaos*, *mestizos*, *xinos*, *moros joloanos*, etc.; que viuhén en aquellas llunyanas islas, més nosaltres, sense tenir la pretensió d' empendrer aquest camí, en lo que confesém impotentas nostras forsas, y volent donar somera noticia sobre aquest particular, relatarém algunas impresions que d' aquell país rebérem.

Caracterisadas las rassas oceánica-espanyolas per son raro temperament en superlatiu grau, desorientan al que vol estudiar llur filologia-filosòfica, donadas las negacions que ab sas costums se notan.

Com á rasgos predominants y generals, observém, regoneixent sa inferioritat de rassa; son respectuós modo al *castila* (1) y professió dels dogmas cristians, (2) no obstant de no esplicarse lo *perque* aca-tan los deurers á que 's veuhen obligats y nostra religió 'ls hi imposa y que solzament executan é inconscientment fomentan, pera fer quant fá la majoria. Si ara diguessim que l' *indio* no 's troba possehit d' un excepcional fanatisme religiós, faltariam á la veritat.

Llurs preocupacions pera son pervindre, no 'ns aventurarem mica fent constar que son escassissimas.

L' *indio* viu al dia, com vulgarment se diu; viu felís, si felís se 'n pot dir d' un sér faltat d' aspiracions; sas perentorias necessitats las cubreix fàcilment, puig que llur vida animal no li es pas exigenta: gasta ab desinterés y sagell de lliberalitat un *sicápat* (3) per cualsevol petitesa, sense que 'l preocupi ni 'l molesti, ni molt menos lo fassin desistir de sos propòsits, las més perentorias obligacions.

Signi per cualsevol motiu que posseheixi diners, procura tot se-guit desfersen, ja jugant; ja deixantlos á cualsevol paísá seu que 'ls hi demani y per desconegut que aquest li sia: en cambi no 's recordarà may de satisfer deutes que ab anterioritat hagi contret, si en lo moment precis no acut á realisarho son acreedór; y conformantse ab las condicions més onerosas que aquest li imposa, quan faltat de recursos li fa regoneixer son deute. (Aixó tan sols pera sortir del pas.)

Com á consequencia de lo acabat de dir, l' *indio* es oblidadis en tal grau que ratlla en desagrahiment. No dirém lo mateix del xino, rassa que pot dirse forma part de la familia filipina.

Entrém un moment en la *Gallera* (4) y tindrem ocasió de contemplar fins ahont arriba lo viciós estat d' aquellas gents al abrich de nostres *paternals* goberns.

Desgraciadament no es pas un espectacle moralisador. Al llegidor deixém los comentaris.

Un edifici públich es lo que 'ns ocupa, y consta de tres departaments per lo general; que salvant petites variacions, son entre si iguals en totas parts.

- (1) Generalment donan aquest nom als espanyols ó altres de rassa blanca.
- (2) Parlo dels indios somesos.
- (3) Moneda qual valor equival á vint cuartos.
- (4) Círcol ahont se juga á la sort dels galis.

A la entrada del primer s' hi veu una *babae* (1) aclofada y cobrant lo *sapintó*, (2) situada sobre greixós *lancápe*, (3) en qual lloch té exposats á la venda ambulant *tabácong*, *pagcain*, *asin*, *caving*, *itlóc*, *póto*, *bibinea*, *hiniebra*, etc., (4), y demés articles clàssichs que invariablement figuren en tots los centres d' aquella terra oferint sempre iguals atractius.

Veyém formiguejar en aquest siti *ang bagong táuo*, *ang dalága*, *ang amá*, *ang iná*, *ang nuno*, *ang nunó sa takut*, (5) y fins lo més *bata* (6) de la familia, ab confusió verdadera, sent prodigiosos avenços y arrastrats per las viciosas ayguas de la *carrera del mang susu-gál*. (7)

Ab la mateixa facilitat que fan postas á l' albur de *ang manoc na tandang* (8) ho fan al *gall del patriótic monte* que á despit de la parella de la G. C., que sovint coopera en aquestos actes fins buscan *puntos* quan convenient ho creuen.

Aquest departament te séguida comunicació ab altre de dimensions majors, al mitj del que s' aixeca á uns cinch pams de terra, una plataforma quadrada y cercada per sos costats, ab rústech reixat de canya bambú.

En una paraula: *Un originel foyer*, com diria un francès.

L' exterior, está ocupat per nombrós públich assedegat per presenciar *ang pagaauay*, (9) á estil dels castellans que 's moren per las *nacionales fiestas tauromáquicas*: si be just es confessarho, que l' *indio* está més embabiecat, puig que pot trobarse *castellá sense toro*, difícilment *indio sense gall*.

La gentada ab boja impaciencia, s' entrega á sos crits, joyosa y fora de mida en sa viciosa y censurable afició, que cada dia creix més y s' arrela més fermament en lo modo d' esser d' aquells habitants, ja que 'l govern en la explotació d' aquestos *ignocents passa temps* ne treu quantitats fabulosas á cambi de la immoralitat que sembla sostenint y afavorint semblants establiments, que més que tals, son antres de corrupció y de vici.

(1) Dona.

(2) Dret de portas.

(3) Especie de taula y llit construhida ab canya.

(4) Tabaco, menjars, sal, arrós cuyt ab aygua, ous, lleminadura del país, idem beguda de molt consum.

(5) Solter, soltera, pare, mare, avi, besavi.

(6) Criatura.

(7) Jugador.

(8) Gall.

(9) Baralla.

Al cim de la plataforma apareix *ang taga pagatol* (1) acompanyat de dos *tauos* (2) que portan en sas mans al gall que acarician tendrement y en qui xifran sas ilusions y ditxa.

Fins pot dirse ayman al gall... Si, y ho dihem porque l' *indio*, en sa inmensa majoria, considera, aquest animal com inherent á la familia.

Bases y condicions d' avans foren ja fetas en lo siti que te comunicació ab la plataforma: ab estoica calma *mga palasugál*, (3) convingueren en la quantitat que devia atravessarse, tenint en compte las edats dels dos *manoc* (4) pes, color y plomatje.

¡Quan vana superstitió!

Lo desaforats crits de *¡Búlik!*... (5) *¡Lasák!*... (6) *Talisain!*... (7) *¡Mamuti!*... (8) *¡Mapulá!*... etc. (9) que indican lo color del gall que més promet, senyalan l' acabament de las postas y son los darrers moments per entendrers y veurer encreuharse mans vessant monedas d' or y plata.

Nivelladas las postas aviat se veurán las caras lo *crídat* (10) y lo *deixat*. (11)

Homes, donas, vèlles y joves, petits y graus, allí tothom juga, tothom fa postas; com de la G. C., havém parlat, també sos individus que son sempre una garantia del ordre públich allá ahont se troban, en Filipinas, pais d' anomalies y contradiccions, los veurém pendrer part en tals concerts; si bé no deuen considerarse com á tals la G. C., si debém atenírnos á que sols conservan un asquerós recort de son uniforme: un tros de brusa d' aquest ó bé lo pantalon del mateix ab sa camisa sobre d' ell y lo *chichirico* (12) casquet: tot lo que contribueix á dárloshi més caràcter de *tulisanes* (13) que del cos á que perteneixen.

Un solemne silenci impera... ¡Va á tindre lloch la festa!

(1) Sentenciador.

(2) Homes.

(3) Los jugadors.

(4) Galls.

(5) Color del gall.

(6) Id. id.

(7) Id. id.

(8) Blanch.

(9) Vermell.

(10) Lo gall que creuhen millor.

(11) Lo pitjor.

(12) Elegant.

(13) Bandolers assassins.

Lo clos ó plataforma queda *blanch* de las miradas dels assistents.

Pas franch pera 'ls galls que han de sostenir la lluyta, qual triumpo aclamarán prompte los jugadors partidaris del gall victoriós, benehint l' hora en que feren la posta, mentres sos contraris picant á terra y jurant com endemoniats, maleheixin l' hora que 'ls despulla de la última moneda, que tal volta conseguiren tenir á cambi d' un empenyo d' una de sas fincas, primer ó últim desmembrament d' un poderós patrimoni.

Los dos soldadors y *ang taga pagato* (1) en mitj de la plataforma carejan la virám y desenvainan las *cuchillas* (2) que amarradas están en los asperons.

Ultimas postas.

¡Ara!... ¡Ara! veurem lo deliri, ara veurem lo darrer moment de follia, y com lo vici promet grans garantias al *mang sutugál*, (3) que 's decideixi á exposar un grapat d' or.

¡Cent duros, contra cincuenta!

¡Vint. contra deu!

¡Quinze, contra sis!

¡Las respuestas no 's fan pas esperar.

Van, van, van! sentím per totas parts.

A la senyal de *ang taga pagato*, s' acaba 'l burgit; s' acostan ab magistral calma 'ls soldadors, ab art, donchs que pera fer barallar galls, fins d' art se necessita.

Cadascú subjecta son *manoc*, (4) fentlo bequejar per son contrari, l' un després l' altre. Aixó 'ls enfurisma y aprofitant aquell moment de desesper, tot seguit son carejats y posats en terra l' un davant l' altre y sostinguts per sas cuas.

Los ulls llensan raigs de foch y d' ira; se contemplan y com més ho fan, més los creix la decisió pera lluytar, decidintse aquesta á mida que veyém encrespase sobre son cap, lo sedós plomatje de son coll.

Ja n' es-arrivada l' hora.

Aixecan los galls al aire, fentlos hi descriurer, agafats per los soldadors, una ratlla que comensant del costat dret d'aquestos acaba fins poch faltar pera tocar lo cap de son adversari.

En terra están los galls, en llibertat y cara á cara.

Los caps, quals bechs, tocan l' humida arená, s' aixecan y s' abai

(1) Sentenciador.

(2) Gabinet ó arma blanca.

(3) Jugador.

(4) Gall.

xan, sas ulladas valerosas, sas lleugeras y seguras petjadas fan fer cada una un salt al cor del jugador.

La mútua fermesa 'ls convida; lo périll anima á aquellas feras.

Un impetuós arranch llensa á l' un sobre l' altre blandint lluhent acer.

L' un ataca valent, l' altre 's defensa seré.

Una estocada en lo pit fa caure en terra plomas del que 'es atacat.

¡Una!... ¡Duas!... ¡Tres!... ¡Es ferida mortal! en terra cauhen gotas de sanch.

Los partidaris del ilés, cridan y acreixen llurs entussiasmas manifestacions d' alegria, quan veuhen flaquejar las potas del ferit fins quedar sobre d' ellas en posició inmóvil. Mes sa vista no cedeix y li mancan forsas pera embestir. Aixeca son cap y fá ressonar un crit en mitj de tal confusió, que no se sab si pendrel per despit al món, ó nna maledicció al agressor.

Lo ilés, vacila, mira á sos entorns, fá un pas enrera... dos... tres.. y fuig esporuguit, mentres l' altre baixa 'l cap y mor.

Lo mort ha guanyat.

Impossible tenir una festa, ó tenintla li faltaria lo carácter de tal, si l' *indio* prescindís del espectacle que acabém de ressenyar. La confiansa y fé cega que incondicionalment tributan á aquestos animals per ells educats y dels que may se 'n separan, fá que posin á la ventura y sort que 'ls hi cápigue, considerables cantitats.

CELS MIR.

ESPERANTLO

¡Las vuy! l' hora més hermosa
que la nit guarda per mi,
l' hora que á mi 'm fá dixosa
perqué ell me la ve á endolsir.

¡Ay! quín goig, quína alegria,
quín está' 'm dona més bell!
Es de nit y 'm sembla dia;
no 'm fá falta 'l sol senthi ell.

Vindrá ab aquellas paraulas
de cosas d' enamorats,
que encara qne sigan faulas
jo las prenh per veritats.

Vindrá sos ulls á clavarme
y 'm dirá qu' estich tan bé;
voldrá agafarme y besarme...
y allavors jo 'l renyaré.

Més, no 'm creguis, no; es mentida
lo renyarte; al ferho aixís
encara 't vull més; ¡quí 'm crida!
¡Deu nos en guart que 'm sentis?

¡Com triga! Y 's veu enfora
per tot lo llarch del carrer;
ja passa un minut de l' hora
de se' aquí ¡y encara no ve!

¡Y 'l temps fuig! Me desespera
que se 'n vagi tan aviat:
¡si aturant la minuteria
pogués deixá' al temps parat!

Si es que ab un' altra ensopeguis
que sos amors te vol dir,
no la creguis, no la creguis;
no 'n creguis cap sino á mi.

Més, ja 'l veig; ¡quinas miradas!
Va ab lo barret de gayrell.
¡Quinas passas tan ben dadas!
¡Qu' es bonich! ¡Es ell! ¡Es ell!

J. FRANQUESA Y GOMIS.

¡AMOR!

La gran religió.

L' amor, que dona al home las il·lusions més puras,
Es fill d' un sol que abrusa y al mon farà florí,
Lo sol es Deu, que 'ns ama per ser sas criaturas,
L' amor es una espurna d' eix sol de las alturas,
Que encen lo cor dels homes quan baixa fins assí.

Sentint l' amor, oh joves, florida delicada,
L' amor mateix que brolla del pit del gran Senyor.
Al cor duréu, sa imatge, dolsíssima y sagrada,
Com en quiscuna gorga que al sol está badada
Un altre sol s' hi ovira que l' omple de claror.

Al pit hont l' amor nia no hi entra passió impura,
L' amor, moral eterna, per fletxas te virtuts,
Ab l' amor sant te l' home dels àngels l' hermosura
Y aqueix amor l' ubriaga y aqueix amor li augura
Plahers d' un altra esfera pe 'l mon desconeguts.

Amor, fes virtuosos los cors de las donzellás,
Amor, que ets primavera, omplénalshi de flors,
Recull de las boscurias á totas las abellas
Y pórtalas plegadas y sóltalas vers ellas
Y s' omple 'l mon de brescas del néctar de tants cors.

Perqué l' amor als homes los endolsís la vida
 Finá, estenent los hrassos, del mon lo redemptor,
 Un riu de sanch brollantli del pit per la ferida
 Caygué sobre dels pobles en pluja benehida
 Com célica cascada de llágrimas d' amor

Del cel en l' ampla volta s' atrauhen las estrellas,
 Ab llassos invisibles son Deu las ha lligat,
 Los homes quan s' estimen s' enllassarán com ellas,
 Més formarán las ánimas constelacions més bellas
 Ab l' atracció amorosa ab que s' haurán juntat.

Guaytáu com tot ho animan d' amor las rialladas:
 L' espay s' omple de flayre, misteris y remor,
 Del ventitjol als besos sospiran las onadas.
 La terra fon sa gebre del sol á las besadas—
 Y rodolant s' exalta cridant—¡amor ¡amor!—

Veyent com tot estima ¿qué tem la vostra pensa?
 Cremaus al foch vivíssim d' un noble y sant amor
 Que fins los rústichs árbres si 'l blanch hivern comensa
 Estenen los sechs brassos, plorant la selva inmensa,
 Que al veure 'l mon que 's glassa s' es morta de tristor.

Alsaus, que quan s' elevan las ayguas alteradas,
 Eixint de los abismes amargas com lo fel,
 Trobantse en las esferas pél dia il·luminadas
 Son blancas y son puras plorosas nuvoladas
 Y ja no son amargas al devallar del cel.

Com més amunt més glories de vida y hermosura:
 Dels mars en la gran volta los peixos van á vols,
 La esfera crestallina te aucellas y llum pura
 Y en l' ample espay, hont nedan los mons en la ventura,
 Té aixams de vías láctees y terbolíns de sols.

Per xó la dolsa lluna se 'n puja las onadas
 Com l' hostia que al alsarse enlayra al mon fidel;
 L' amor que veu dels pobles los cors com poncelladas,
 A Deu vol elevarlos, sent rosas destinadas
 Per esclatá en la gloria bevent la llum del cel.

Peró lo cor d' ateo, format de seca argila
Com niu que l' aureneta per sempre ha abandonat.
Sent un aixám de vespas que en sa buydor s' apila,
Més no l' amor tendrissim puig ay, ja no hi refila
L' aucell que hi refilava, l' amor que l' ha deixat.

Tants nius com l' amor deixa tot sols en los boscatges
Tristura fan de véurer al ánima que sent,
May més poesia santa, may més puras imatjes,
Los llamps de la tempesta y 'ls besos dels oratges
Son l' única ventura que 'ls ve del firmament.

Perqué cercáu la ditxa del ideal llunyana
Si aquí en lo fanch terrestre domina la dissort,
Si es ay! un cementiri la trista vida humana,
Las creus per tot se troban, las flors prop la fossana
Y al fons de la materia lo regne de la mort.

Sent pols nostra materia caurá á la fi rendida.
Tot defallint la forsa del vent de las passions,
Peró la pols humana pot véures enaltida;
Veníula á alsar ventadas, ventadas de la vida
Portántla allá hont s' esplayan las ánimas y 'ls mons.

Més ay, que en fera guerra los homes destruheixen
Fins las arrels més fondas del sentiment preuhat,
Del sentiment llavoras las flors desapareixen
Y 'ls homes á Deu cridan y folls lo maleheixen
Com si fos ell la causa del mal que han engendrat.

Ingrats, l' amor los crida y encar que tot l' adora
Los homes se n' hi riuben guaytantlo cego y sol,
Ignoran que té forsa sublim y creadora,
No veuhen que ell inspira al ésser que nos plora,
A aquell que nos cantava los cántichs del bresol.

En mar de plers los homes posaren l' esperança
Y assedegats com monstres dols plé van á cercar,
Més Deu en las onadas tirá dolsor que cansa
Y encar sols una gota, que l' ona esvalotantse
Ha repartit per totas las ayguas de la mar.

Ingrats, plorau com verges, que 'l mon'es aspre serra
Que esclatarà en florida, regantla com jardí,
Plorau y de tants pobles s' acabarà la guerra
Y s' unirán las cimas del cel y de la terra
Passant del un al altra mil archs de Sant Martí.

Llavors, l' amor, al veure la terra benhaurada,
L' agafará en sos brassos y ab forsas de tità
L' arrenca dels abismes pregons d' una estrebada
Y s' alsa ab tots nosaltres vers l' ampla portalada
Del cel, batent sas alas, sas alas d' huracà.

Després, del cel eixintse l' amor cenyit de rosas,
Quan ja las tendras queixas se 'n tornarán cansons,
D' un cap d' éspay al altre obrint sas alas closas
Se 'n volará péls astres, cantant com las alosas
A enamorar estrelles y á enamorar los mons.

RAFAEL SALES.

SOLETAT

Lo vent xiula, las tenebras
lo cel han embolcallat,
la Verge á sa casa torna
sens son Fillet estimat.

Maria de dolor cega,
no veu lo cami que fá,
mes la sanch de Jesús deya
¡Pera aquí, Mare, he passat!

Ja de lluny son pobre estatje
va mirant ab fer esglay
¿Per qué ha d' anarhi la mare
si 'l Fillet no hi trobará!

¡Oh cóm ne sent la feresa
de sa inmensa soletat!
Son Jesús, són cor, sa vida,
¡tot en la tomba ha deixat!

¿Qué será sa llar deserta?
niuhet d' hont l' au ha volat,
firmament sens estrellada,
barca abandonada al mar.

Sols li resta la corona
que son Fillet ha portat,
corona que l' ha fet reyna
dels dols de l' humanitat.

MARÍA DELS DOLORS MACIÀ MONCERDA.

Barcelona 27 de mars 1888

FLORS DE LA PLANA

Flors de bona ufana,
galas de la plana;
ne son las pagesas,
del baix Llobregat.
Sas galtas hermosas,
frescas com las rosas,
mostran las bellesas;
del lloch 'hont han nat.

Vibra en la planúria,
la dolsa cantúria,
que 'ls ayres enllassan,
los acorts mes grats,
d'espigoladoras,
ó xorcoladoras,
que á collas repassan,
los camps y sembrats.

Cuidan graciosas,
las flors mes flayrosas:
tot vol la Masia,
d'ellas n' es jardí.

Hont sempre alegroyas,
garlandas y toyas,
ne fan cada dia;
vesprada y matí.

Ab la ruixadora,
son ayre enamora,
en mitj suaus onadas,
d' aixams de clavells.
Las flors d' aureola,
que 'l jorn tornassol,
res son comparadas
ab sos rostres bells

Cor net y cap dretas;
esbeltas, ben fetas,
bonicas, ayrosas,
com en lloch n' hi ha.
Sos dots, enamoran;
sens ellas ¡oh! foran,
un Maig sense rosas;
las festas del plá.

De goig missatgeras,
ne van matineras;
ran de sas petjadas,
ne brotan las flors.
Senzillas vesteixen;
l' orgull, no 'l coneixen;
pero ab sas miradas,
fereixen los cors.

Com flors escampadas,
per las margenadas,
que esclatan y orejan,
perfumant l' ambient.
Aixis las pagesas,
ab dolls de bellesas,
sas galas rumbejan,
pe 'l plá constantment.

Sos cors purs bategan;
s' ajuntan quan plegan,
y bells cants entonan,
de posta de sol.
Pe 'l pla ab armonia,
s' ouhen cada dia,
acorts que lluny sonan;
duts pel ventijol.

Rumbosas, garridas;
com l' alba aixeridas,
jamay en va implora,
l' orfe ó desvalgut.
Pe 'ls camps y pe 'l poble,
van sempre ab cor noble,
mereixent tot hora,
rendilshi tribut.

JAUME CASAS Y PALLEROL.

¡¡T' ESTIMO!!

Ton front es com l' aubada,
tos ulls son com la nit,
ta boca niu de perlas,
tas galtas de satí.
Ab dolsas miradetas
has malferit mon cor.
¡T' estimo vida meva,
flor del amor!

L' oreig que joguineja
tos rulls amorosint
te porta tendres besos,
te porta mos sospirs.
Més tú, de mi allunyada
no pots sentir mon plor.
¡T' estimo vida meva!
flor del amor!

Quan tos ullets me miran
mon cor fan estremir
y sento dins mas venas
ma jova sang bullir.

Llavorás á mos llabis
s' hi abocan mil petons.
¡T' estimo vida meva
flor del amor!

Jo aplego las floretas
que has dut damunt ton pit
y assedegat las beso
crudel fentlas marcir.
Com ellas també 'm migro
y 'm mata la tristor.
¡Estímam vida meva
flor del amor!

BONAVENTURA BASSEGODA.

LA VIA LACTEA

Com Dèu un mon volgués,
va tráurel del no res
ab sa paraula;
damunt del séu terrós
com un dosser hermós
un cel posava.

Volent ferhi un camí,
per ell sa ma espargí
gran estelada,
que lluny se va perdent
y volta 'l firmament
com cinta blanca.

Desde la terra estant
si 's mira somiant
no 's veu tan alta,
y vista mes d' aprop
dels somnis de Jacob,
apar l' escala.

Apar son arch inmens
lo fumerol d' encens
que cims y planas
aixecan al Senyor
al fòndrers la claror
cada vesprada.

Apar en plena nit
del front de l' infinit
la fina glassa,
boyra de blanca pols
feta d' estels y sols
que á Dèu amaga.

Quan l' estrellat es viu
apar un inmens riu
que del cel baixa,
se veuben al sèu fons
lluhir milers de mons
com grans de plata.

Lo sèu finíssim vel
es lo camí de cel
que l' Angel passa,
com rastre del sèu vol
deixanthi 'l plomissol
sas blancas ales.

Al vespre de Nadal
l' estol angelical
per ell devalla,
que diu que 'l Fill de Deu
ha nat entre la neu
en una establa.

Concert jamay sentit,
se senten á la nit
las sevas arpas,
y 'l divinal Infant
s' adorm tot escoltant
la serenata.

Verge de Nazaret,
dormit lo teu Fillet
sobre la falda,
¡ab quina ditxa al cor
aquella nit d' amor
lo cel miravas!

¡Oh Mare de Jesús!
sense desferse 'l nus
de la carn flaca,
ton cos glorificat
alli será pujat
per brassos d' Angels.

Ja va ferthi 'l camí
del teu Fillet diví
la ma sagrada,
camí de blancas flors
que vessan resplandors
abans de l' auba.

Tan grans tos mèrits son
que vol tenirte 'l mon
per Sobirana,
y un cel asserenat
de ta Maternitat
la gloria canta.

¡Quánts astres riallers,
com rosas dels rosers
de l' estelada,
aquesta santa nit
los Angels han cullit
per ferte en l' infinit
una garlauda!

FRANCISCO CASAS y AMIGÓ.

PRIMAVERENCA

Ja torna la Primavera
la senzilla violetayre
qu' espargeix flors ab sas mans
y ab sos ulls llum y bonansa,

ab sa veu, cants d' alegria
qu' als cors somniadors exaltan
y ab son ayrós mohiment
l' oreig que riu y afalaga.

¡Benhaja la Primavera!
¿no es cert amor meu? benhaja;
ella retorna la pau
que tú has robat á mon ánima.

L' alenada verinosa
d' hivern, va desconhortarme
més ara ¡oh goig! ja desperto
sentint dins mí nova sava.

Acompanyant las canturias
dels rossinyols á trench d' auba
cantarém ¡visca 'l bon temps,
y etern sia son estatje!

qu' al veure verdó en la terra
y 'l cel ab sa vesta blava
veig en lo cel ta puresa
y en la terra ma esperansa.

E. MOLINÉ Y BRASÉS.

TRADUCCIÓ DE BECQUER

Per una mirada, un mon;
Per un sonris, tot un cel;
Per un bes... ¡qué no daría!
Per un bes, qu' es mon anhel.

Tos sospirs ne son ayre, y van al ayre;
Tas llágrimas son aygua, y van al mar.
Digam, hermosa: quan l' amor s' olvida
¿No saps tú cap ahont va?

R. G. Y R.

LA ANADA Á MALLORCA

Aquest valí de Mallorca
Trepitjá las quatre barras
Y Catalunya 's desperta
Proclamant la guerra santa.

De las vilas y ciutats
Totas las portas se badan
Y surten los caballers
Armats d' almet y cuyrassa.

Seguits de bons escuders
Y de guerrera gentada,
Los caballs encubertats,
Los arquers l' arch á l' espatlla.

Y 's van ajuntant pendons
Com á blancas nuvoladas
Al vent de la tempestat
De las serras pirenáycas.

En la calma de las valls
Un crit de guerra s' exhala,
Prop de la volta del cel
Cridan guerra las montanyas,

Y vomitan grans estols
De montanyesa nissaga,
Que s' abocan pel vessant,
Que saltan vers á la plana,
Que se 'n van cap á Salou
Avall com la pedregada.

Y d' Aragó y Catalunya
Remogudas las entranyas
Fins surtan ja las arrels
Llensant las pedras enlayre.

En lo bach de més ensá
Diu una colla—á las armas! —
En lo camí d' allá baix
Crida una altra—¡santa Eularia! —

¡Vía fora! 's sent rugir
En la inmensa serralada
Y un clam de guerra volant
Va de montanya en montanya.

De dia á la llum del sol,
De nit á la d' alimarias,
Que s' encenen en los cims
Per reuni la gent d' armas.

Quan una brilla en un munt
Ja salta al altra montanya
Y tot just brilla allá baix
Més enllá se veu plantada.

Volant per sobre dels rius
Bota á las cimas més altas
Y no troba ni un serrat
Que no hi deixe flamaradas.

Coronada de claror
Catalunya s' abrillanta
Com si fossen en volcans.
Convertidas sas montanyas.

Ja vola lo crit valent
A las cimas pirenáycas
Y mil abismes salvant
Passa á l' Europa cristiana.

Ja arriban los paladins,
En lo pit la creu de grana,
Y se 'n van cap á Salou
Hont se bressola una escuadra.

Don Jaume desde un turó
Lo sant exércit mirava,
L' exércit de Jesucrist,
Que va á batejà un reyalme.

Y anomenava als capdills
Y als soldats anomenava;
Los del Segre y Aragón,
Los del Ebre y los de Fransa.

Y sobre 'l cap dels infants
Los poltros lo coll enlayran;
Sobre 'ls airosos genets
Surten las armas llampantas.

Demunt las armas de tall
Las senyeras y las llansas,
Y á sobre 'ls crits del estol
Esten la gloria sas alas.

Don Jaume, sentint l' orgull
Brollar á dintre del ánima;
Aixeca los ulls al cel,
Més no veu la volta blava.

L' ángel inmens de la gloria
Tenint estesas las alas
Cubria 'l mar y la terra
Y 'l cel inmens amagava.

L' estol que ja s' ha embarcat
L' ha prés per gran nuvolada.
Lo rey abaixant los ulls
A las galeras se 'n baixa.

Y 'ls mariners catalans
Depressa llevan las anclas,
Llargan las velas al vent
Y surt com fletxa l' escuadra,

Cada navili deixant
Lluenta estela de plata.
Lo prímpcep munta á sa nau
Y diu adéu a la patria.

L' ángel inmens de la gloria
Sopluja la mar salada,
Son cap, allà en l' horizó,
Guiava la forta escuadra.

Així en eclipse anular
La lluna mostra sa cara
Cenyida ab l' anell del sol
Per corona fulguranta.

Las gruas al emigrar
La més ferma va avansada,
Seguint com naus las demés
Ab las velas de sas alas.

Y Mallorca, que somriu
Entre las onas amargas,
Un dematí quan desperta
Veu las galeras cristianas.

Y ovirant á sas antenas
Las llargas vergas creuhadas
Li sembla que arriban juntas
Totas las creus catalanas.

Quan lo vali se 'n adona
Demana ab ira sas armas
Y demana que li posen
Una marlota de grana.

Mana que ensellen depressa
Unas eugas africanas,
Puig que vol vence ab femellas
A tots los homes d' Espanya.

Munta, anyafils fa sonar,
Romp al càball las illadas
Y renegant de Mahoma
Vola Abu-Jaihe á la platja.

Mentres Don Jaume en sa nau
Diu—Mallorca mussulmana,
Quan veja lo teu vali
Tinch d' agarral per las barbas.—

RAFEL SALES.

RECORTS D' ESTIU

Al distingit poeta D. Jaume Novellas de Molins.

Passaren las delicias dels poetas:
la verdor de la altiva pollancreda,
la alegría de l' au que en la verneda
feya son niu, teixint cansons d' amor;
aquellas tardas del estiu distretas,
del Agost las vetlladas deliciosas
passadas en conversas amistosas,
¡tot se n' ho ha dut lo vent de la tardor!

Tot se vesteix de funeral tristesa,
d' aqueixas encontradas fuig la vida,
la fulla cau del arbre esgroguehida
com del cor d' un anciá las ilusions;
lo sol vola pel cel ab més llestesa,
lo riu glassantse sa corrent detura,
per abrigar l' herbey de la planura
la neu devalla dels altíssims monts

Las diadas d' amor y d' alegría
¡que depressa, amich meu, s' evaporaren!
Com més felicitat al cor portaren
mes amarchs ara trovo llurs recorts;

los plabers d' aqueix mon son flors d' un dia
que mustiga l' alé de la tempesta,
com de Tot-sans á la solempne festa
segueix lo dia fúnebre dels morts.

¿Hont sou, himnes de goig, cançons melosas
que ma ánima cent voltas recreareu
y en somnis de ventura la portareu
fins al cancell mateix del paradís?
Regalada armonia ¿ahont reposas?
¿hont son, arpa del cor, tas notas bellas?
¡baldament que jamay á mas orellas
sonat haguessen, per morir aixís!

Tot ha passat, plahers, bellesa y notas,
deixant mon esperit plé de frisansa
y amagat l' astre hermós de la esperansa
que 'm guiava camí d' un ideal;
plouhen sobre mon pit amargas gotas
de fel d' anyorament, nia en ma pensa
de desenganys una volior inmensa,
com pressagi funest d' un temporal.

Fullas, del bosch arreballadas, miro
d' una ventada en l' ayre ser joguina;
¿qui dels mortals, al véureho, endevina
ahont lo terbolí las ha de dur?
Ah! quantas voltas per mon cor sospiro,
sentintlo tremolar com fulla d' arbre,
tot invocant un funerari marbre,
que d' est mon me separi com un mur!

¿Quan será que, acabantse aquest desvari,
podré veure rompudas las cadenas
que 'm lligan, y volar á las serenas
regions de la immortal felicitat?
¡si 'm deixesses tas alas per volarhi,
angel ditjós que 'm vetllas nit y dia!
alashoras potser no frissaria,
puig no té may hivern la eternitat.

Amich meu, puig me sembla que la terra
te fam de mon cadavre, 'm despedeixo;
serà eix potser l' últim recort que 't deixo,
penyora de ma eterna gratitut;
prenlo, y gira tos ulls á la alta serra;
ahir la veyam verda, avuy es blanca:
pensa que es curt també lo temps que manca
per marcirse ta hermosa joventut.

JAUME VINYALS Y MONCLÚS.

